

From
the People of Japan

Зөвлөхийн тайлан

Төслийн нэр: МОН 9202: Улаанбаатар хотын хүнсний хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл

Захиалагч: Улаанбаатар хотын Захирагчийн Ажлын Алба

Хамтран ажиллах зөвлөх үйлчилгээ: CS1- Хүнсний хаягдлыг дахин боловсруулах (Британий Стандартчилалын Байгууллага, Төв Азийн Хөрс Судлалын Холбооны түншлэл)

СУРГАЛТЫН ТОВЧ ТАЙЛАН

Сонгинохайрхан, Чингэлтэй дүүргийн айл өрхүүдэд гэрийн нөхцөлд компост хийх аргазүйн сургалт

(Үйл ажиллагаа 2.7. Жижиг түвшний туршилтын төслийн хүрээнд сонгогдсон айл өрхүүдэд хүнсний хаягдлаар компост хийх болох хэрэглэх талаар сургалт)

2022 оны 5-р сар

АГУУЛГА

1. Үндсэн мэдээлэл	2
2. Сургалтын зорилго	2
3. Бэлтгэл ажил	2
4. Сургалтын хөтөлбөр	3
5. Хамрах хүрээ, үргэлжлэх хугацаа, байршил	5
6. Сургалтад оролцогсод	6
7. Сургалтын хэрэгжилт	6
8. Сургалтын үнэлгээ	7
8.1. Сургалтын үнэлгээ – Сонгинохайрхан дүүрэг.....	7
8.2. Сургалтын үнэлгээ – Чингэлтэй дүүрэг.....	11
9. Зохион байгуулалт, зардал	15
10. Дүгнэлт	16
Хавсралтууд	17
Хавсралт 1. Сургалт хэрэгжүүлэхийг хүссэн зөвшөөрөл ба Хэрэгжүүлэгч байгууллагын зөвшөөрөл.....	17
Хавсралт 2. Сургалтад оролцогсдын нэрсийн жагсаалт, бүртгэл.....	20
Хавсралт 3. Сургалтын хөтөлбөр.....	26
Хавсралт 4. Сургалтын материал.....	27
<i>MS PowerPoint танилцуулга</i>	27
<i>Зөвлөхийн бэлтгэсэн А4 хэмжээт гурван нугалбарт танилцуулга</i>	28
<i>Зөвлөхийн бэлтгэсэн А3 хэмжээт постер танилцуулга</i>	29
<i>ТХН-ийн бэлтгэн хэвлүүлсэн төслийн талаар брошур танилцуулга</i>	29
Хавсралт 5. Сургалтын дэлгэрэнгүй тайлан болон ТХН-ийн нэгтгэсэн тайлан.....	30

1. Үндсэн мэдээлэл

Нийслэлийн Засаг даргын Тамгын газар (НЗДТГ), Улаанбаатар хотын захирагчийн ажлын албанаас (УБЗАА) Азийн хөгжлийн банктэй хамтран Ази, Номхон далайн бүсийн тогтвортой хөгжлийн Япон сангийн санхүүжилтээр "9202-МОН: Улаанбаатар хотын хүнсний хог хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл"-ийг хэрэгжүүлж байна.

Төслийн зорилго нь Улаанбаатар хотын хүнсний хаягдлын менежментийг сайжруулах, хүнсний хаягдлыг эх үүсвэр дээр нь ангилан ялгаж, компост үйлдвэрлэх замаар дахин боловсруулдаг болох явдал юм. Хүнсний хаягдлаар компост үйлдвэрлэн газар тариалан, ногоон байгууламжид ашиглах нь бүтээмжийг нэмэгдүүлэх ба төслийн хүрээнд жижиг, дунд түвшний туршилтын төслүүдэд айл өрхүүд болон сургууль, цэцэрлэг зэрэг аж ахуйн нэгжүүд хамрагдан хүнсний хаягдал, түүнийг дахин боловсруулах талаар мэдлэг ухамсар нэмэгдүүлэх сургалтад хамрагдана.

Энэ хүрээнд ЗҮ1 зөвлөх баг Улаанбаатар хотын Сонгинохайрхан дүүргийн 3-р хороо болон Чингэлтэй дүүргийн 7-р хорооноос урьдчилсан сонгосон тус бүр 25, нийт 50 өрхүүдэд хүнсний хаягдлын талаар болон жижиг түвшинд хүнсний хаягдал ашиглан компост хийх талаар практик сургалтыг төслөөс хүлээгдэх *Үр дүн II: Хүнсний хог хаягдлыг иргэдийн оролцоотой дахин боловсруулах арга ажиллагааг зааж сургах* ажлын хүрээнд 2.7-р үйл ажиллагаагаар 2022 оны 4-р сарын 29 болон 5-р сарын 9-ний өдрүүдэд тус тус зохион байгууллаа.

2. Сургалтын зорилго

Сонгогдсон айл өрхүүдэд дараах мэдлэг, туршлагыг олгоход энэхүү сургалтын зорилго оршино. Үүнд:

- Хүнсний хаягдлын талаар иж бүрэн мэдээлэл, мэдлэг олгох, тухайлбал хаягдлаас хэрхэн зайлсхийж болох, байгаль орчинд үзүүлдэг нөлөөг зэргийг тайлбарлан таниулах,
- Өрхийн хэмжээнд компостын хайрцаг ашиглан хүнсний хаягдлаар компост хэрхэн боловсруулахыг практик дээр үзүүлэн таниулах, мөн
- Компостыг юунд, хэрхэн ашиглах талаар мэдлэг олгох.

3. Бэлтгэл ажил

Зөвлөх баг энэхүү сургалтын Ажлын даалгавар (Termf of reference) болон холбогдох зардлын төсөвт тооцоог бэлтгэн 2022 оны 4 дүгээр сарын 11-ний өдөр Төсөл хэрэгжүүлэх нэгжид хүргүүлсэн ба төсөвт зардалд багтсан 5 сая төгрөгийн төсөвт брошур хэвлэх зардлыг хассанаар Гүйцэтгэх байгууллагаас зөвшөөрлийг сургалт хэрэгжүүлэхээс өмнө ирүүлсэн болно. (Хавсралт 1).

4. Сургалтын хөтөлбөр

Дараахь ерөнхий хөтөлбөрийг зөвлөх баг боловсруулсан болно.

Хөтөлбөр	Сургалтын хэсгүүд	Ашиглах материал, хэрэгсэл
1 Танилцуулга	<ul style="list-style-type: none"> Албан бус танилцах хэсэг Бүртгэл, бэлтгэл ажил (ослын гарц, тамхигүй орчин, ариун цэвэр гм) Сургалтын хэлбэрийг танилцуулах Сургагч багш, зөвлөхийн танилцуулга Төслийн талаар товч танилцуулга Асуулт хариулт Хөтөлбөр, төлөвлөгөө ойлгомжтой эсэхийг баталгаажуулах 	Танилцуулах PPT танилцуулга <ul style="list-style-type: none"> Төслийн танилцуулга материал Хичээл, сургалтын зорилго Гарын авлага, тэмдэглэх дэвтэр зэргийг эко уутанд тарааж өгөх Хэвлэж бэлдсэн асуулгын маягт тараах
2 Хүнсний хог хаягдал	<ul style="list-style-type: none"> Хүнсний хаягдал гэж яг юу вэ? Хүнсний хаягдлыг төрлөөр нь үзүүлэх Хүнсний хаягдлын шинж чанар Бохирдол буюу бохирдуулагч материалууд гэж юу вэ? Бохирдлоос яагаад зайлхийх ёстой вэ? 	<ul style="list-style-type: none"> Хүнсний хаягдлын талаар богино видео үзүүлэх Хүнсний хаягдалтай хүмүүс хэрхэн харьцах вэ. Бохирдлыг тухай видео үзүүлэх буюу PPT Бохирдуулагч материалтай компостын талаар Асуулт, хариултын хэсэг
3 Хүнсний хаягдалтай холбоотой асуудал	<ul style="list-style-type: none"> Хүнсний хаягдлын байгаль орчинд үзүүлэх нөлөө, асуудлууд Хүнсний хаягдлыг булах нь байгаль орчинд хэрхэн нөлөөлдөг талаар 	<ul style="list-style-type: none"> Богино видео үзүүлж, тайлбарлах PPT танилцуулга Асуулт, хариулт
Завсарлагаа - 30 мин		
4 Компост бордоо хийх нь	<ul style="list-style-type: none"> Компост бордоо хийх аргын танилцуулга Компост бордооны үр ашиг Хүнсний хэрэглээний өсөлт хөрсний чанарын харилцан хамаарал 	<ul style="list-style-type: none"> Богино видео үзүүлж, тайлбарлах PPT танилцуулга PPT танилцуулга
5 Компостыг хайрцгаар хэрхэн хийх талаар	<ul style="list-style-type: none"> Компостыг хайрцгаар хийх аргын танилцуулга Хайрцгийг хэрхэн ашиглах вэ Боловсруулалтцы явцад үүсэх асуудал, бэрхшээлийг шийдэх нь 	<ul style="list-style-type: none"> Богино видеогоор тайлбарлах Бодит байдал дээр хийж үзүүлэх Суралцагчид өөрснөө турших Асуулт, хариулт
6 Компост бордоог хэрхэн ашиглах вэ	<ul style="list-style-type: none"> Компост гэж яг юу вэ Компостыг хэрхэн ашиглах вэ Компост бордооны болцыг хэрхэн, яаж мэдэх вэ Эрүүл мэнд, аюулгүй ажиллагааны журмыг заавал мөрдөх нь 	<ul style="list-style-type: none"> Богино видеогоор тайлбарлах PPT танилцуулга Бодит байдал дээр компостын хайрцгаар компост хийж үзүүлэх
7 Сургалтын төгсгөл хэсэг	<ul style="list-style-type: none"> Өнөөдрийн сургалтаар бид юу сурч, мэдэв Асуулт, хариулт 	<ul style="list-style-type: none"> PPT танилцуулгыг дахин товч үзүүлэх Сургалтын дараахь санал асуулгыг бөглөх

Хөтөлбөрийн хэрэгжилт.

Танилцуулга хэсэгт багтсан Хөтөлбөрийн хуулбарыг Хавсралт 3-аас үзнэ үү.

2022 оны 4-р сарын 29-ны өдөр Сонгинохайрхан дүүргийн 3-р хороо

Цаг	Үйл ажиллагаа
14:40 - 15:00	Бүртгэл, сургалтын өмнөх танилцуулга хэсэг
15:00 - 15:20	Нээлт <ul style="list-style-type: none"> • Б.Соёл-Эрдэнэ, СХД-ийн 3-р хорооны Засаг дарга; • Р.Ганбаяр, СХД-ийн Агаарын бохирдолтой тэмцэх хэлтсийн Орчны бохирдол хариуцсан мэргэжилтэн; • Ч Лхагвадулам, Төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн зохицуулагч
15:20 - 15:50	Үндсэн ойлголт, мэдээлэл өгөх танхимын сургалт. Жэйн Гилберт, зөвлөх багийн ахлагч, олон улсын зөвлөх. <ul style="list-style-type: none"> • Хүнсний хаягдлын тухай ойлголт; • Хүнсний хаягдалтай холбоотой үүсдэг асуудлууд; • Компост бордооны тухай ойлголт
15:50 - 16:10	Цайны завсарлага (Фото зураг авахуулах)
16:10 - 16:40	Компост боловсруулах практик сургалт Жэйн Гилберт, зөвлөх багийн бусад мэргэжилтнүүдийн хамт. <ul style="list-style-type: none"> • Жижиг түвшинд хайрцаг ашиглан хүнсний хаягдлаар компост хийх заавар; • Компост бордооны хэрэглээ, ашиглалт
16:40 - 17:00	• Асуулт, хариулт
17:00 - 17:30	• Хаалт, сургалтын дараах үнэлгээ

2022 оны 5-р сарын 09-ны өдөр Чингэлтэй дүүргийн 7-р хороо

Цаг	Үйл ажиллагаа
14:40 - 15:00	Бүртгэл, сургалтын өмнөх танилцуулга хэсэг
15:00 - 15:20	Нээлт <ul style="list-style-type: none"> • Б.Ерөө, ЧД-ийн 7 дугаар хорооны Засаг дарга • Ч Лхагвадулам, Төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн зохицуулагч
15:20 - 15:50	Үндсэн ойлголт, мэдээлэл өгөх танхимын сургалт. Жэйн Гилберт, зөвлөх багийн ахлагч, олон улсын зөвлөх. <ul style="list-style-type: none"> • Хүнсний хаягдлын тухай ойлголт; • Хүнсний хаягдалтай холбоотой үүсдэг асуудлууд; • Компост бордооны тухай ойлголт
15:50 - 16:10	Цайны завсарлага (Фото зураг авахуулах)
16:10 - 16:40	Компост боловсруулах практик сургалт Жэйн Гилберт, зөвлөх багийн бусад мэргэжилтнүүдийн хамт. <ul style="list-style-type: none"> • Жижиг түвшинд хайрцаг ашиглан хүнсний хаягдлаар компост хийх заавар; • Компост бордооны хэрэглээ, ашиглалт
16:40 - 17:00	• Асуулт, хариулт
17:00 - 17:30	• Хаалт, сургалтын дараах үнэлгээ

5. Хамрах хүрээ, үргэлжлэх хугацаа, байршил

Дээрх хөтөлбөрийн дагуу сургалтыг танхимаар болон практик сургалтаар хослуулан хэрэгжүүлсэн ба 4-р сарын 29-ний Сонгинохайрхан дүүргийн 3-р хорооны 25 айл өрхийн сургалтыг тухайн хорооны иргэний танхимд, харин 5-р сарын 09-ний Чингэлтэй дүүргийн 7-р хорооны 25 айл өрхийн сургалтыг мөн хорооны иргэний танхимд тус тус хагас өдрийн турш зохион явууллаа.

СХД-ийн 25 өрхийн компостын сургалт, 2022 оны 4-р сарын 29

ЧД-ийн 25 өрхийн компостын сургалт, 2022 оны 5-р сарын 09

Айл өрхүүдэд, тухайн хорооны удирдлага болон ТХН-ийн дэмжлэгтэйгээр хамтран хэрэгжүүлсэн энэхүү сургалт нь иргэдэд хүнсний хаягдал болон түүгээр компост хийх аргын талаар дэлгэрэнгүй танилцуулсан, Улаанбаатар хотын хүнсний хаягдлыг дахин боловсруулах төслийн хүрээнд жижиг, дунд, том түвшний туршилтын төслийн шууд оролцогч нарт хэрэгжүүлэхээр төлөвлөсөн сургалтуудын анхных юм.

Зөвлөх багийн ахлагч Жэйн Гилберт сургалтын хөтөлбөр, танилцуулга болон холбогдох бусад материалыг бэлтгэн өөрийн биеэр Улаанбаатар хотод ажилласан өдрүүдэд уг сургалтыг зохион байгуулсан нь сургалтыг илүү үр дүнд хүргэх ач холбогдолтой байлаа.

6. Сургалтад оролцогсод

Сонгинохайрхан дүүргийн 3-р хорооны 25 өрх айл сургалтад хамрагдахаа урьдчилсан илэрхийлсэн боловч 22 айлын төлөөлөл сургалтад ирсэн ба нийт оролцогчдын 90% эмэгтэй байв. Насны хувьд 55-аас дээш насны оролцогч 45%, 45-54 насны оролцогч 31 %, бусад насны оролцогч 24% байлаа. Оролцогчдын ихэнхи нь буюу 13 нь тэтгэвэртээ гарсан, 5 нь тодорхой ажил хөдөлмөр эрхэлдэг, 1 нь хувиараа бизнес эрхэлдэг, 2 нь группт байдаг бол 4 нь тодорхой эрхэлсэн ажилгүй байна

Сургалтад айл өрхийн төлөөллөөс гадна, дүүргийн албаны хүмүүс буюу СХД-ийн 3-р хорооны засаг дарга, хэсгийн ахлагч, агаарын дүүргийн бохирдолтой тэмцэх хэлтсийн орчны бохирдол хариуцсан мэргэжилтэн болон Төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн төлөөллөөс бүрдсэн бүрдсэн нийт 37 хүн хамрагдлаа.

Чингэлтэй дүүргийн 7-р хорооны 25 өрх айл сургалтад хамрагдахаа мэдэгдсэн боловч сургалтын өдөр 21 өрхийн төлөөлөл ирэв. Хэдийгээр, сургалтад оролцогчдын хүйсийн харьцаанд эрэгтэйчүүд 14, эмэгтэйчүүд 7 буюу эмэгтэйчүүдийн эзлэх хувь 33% байсан ч айл өрхүүдээр биечлэн явж танилцахад хүнсний хаягдлаа ангилах, компостын хайрцганд хийж хутгах зэрэг үйл ажиллагааг гэр бүлийн эмэгтэй гишүүд зонхилон (80 хүртэл хувь) хийж байгаа нь ажиглагдсан болно.

Сургалтад мөн 3-р хорооны засаг дарга, зохион байгуулагч, хэсгийн ахлагч нар болон төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн ажилтнууд зэрэг нийт 37 оролцогч хамрагдлаа. Нийт оролцогчдын 43% нь 55-аас дээш насны, 19% нь 35-44 насны, 9% нь бусад насны оролцогчид байв. Нэг өрх дундчаар 4 ам бүлтэй бөгөөд судалгаанд оролцогчдын 61% нь хоол хүнсэндээ сарын орологынхоо 51-70 хувийг зарцуулдаг байна. Оролцогчдын ихэнхи нь буюу 16 нь (76%) тэтгэвэртээ гарсан, 6 нь (28%) тодорхой ажил хөдөлмөр эрхэлдэг, 4 нь хувиараа хөдөлмөр эрхэлдэг бол 1 нь одоогоор ажилгүй байна.

Сургалтад оролцогчдын нэрсийн жагсаалтыг Хавсралт 2-оос харна уу.

7. Сургалтын хэрэгжилт

Сонгинохайрхан дүүргийн 3-р хороонд сургалтын үйл ажиллагааг нээж тус хорооны засаг дарга Б.Соёл-Эрдэнэ, СХД-ийн Агаарын бохирдолтой тэмцэх хэлтсийн орчны бохирдлын мэргэжилтэн Р.Ганбаяр нар үг хэлсэн бол Чингэлтэй дүүргийн 7-р хорооны сургалтыг нээж хорооны засаг дарга Б.Ерөө үг хэллээ. Эдгээр хороонуудын засаг дарга нар сургалтыг нээж үг хэлсний дараа Төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн зохицуулагч Ч.Лхагвадулам төслийн зорилго, зорилт, хүнсний хог хаягдлыг компост бордоо болгон хувиргахын ач холбогдлын талаар танилцуулав.

Сургалтыг нээлтийн дараа хөтөлбөрийн дагуу, компост бордооны мэргэжилтэн Др Жэйн Гилберт хүнсний хаягдал, түүний төрөл, байгаль орчинд үзүүлдэг нөлөө болон хүнсний хаягдлаас үүдэн гардаг бусад асуудлууд, шийдвэрлэх арга замын талаар болон бага оврын хайрцаг ашиглан хүнсний хаягдлаар гэрийн нөхцөлд хэрхэн компост хийх арга зүйн хичээлийг танхимын сургалтаар заав. Сургалтын явцад оролцогчдын идэвхитэй оролцоог хангахын тулд аль болох асуулт, хариултын хэсгүүдийг шаардлагатай газруудад оруулж өгсөн болно.

Танхимын сургалтын дараа зөвлөх баг бүх оролцогчдод бага оврын хайрцаг болон дагалдах хэрэгсэл (гар хүрз, термометр) албан ёсоор хүлээлгэн өгсөн.

8. Сургалтын үнэлгээ

Сургалтын үнэлгээг хоёр хэлбэрээр явуулахаар төлөвлөсөн ба эхний хэсэг нь хүнсний хаягдал болон хаягдлын менежментийн талаар сургалтад оролцогчдоос мэдээлэл авах зорилгоор буюу мэдлэгийн түвшинг тандан үнэлэх (сургалтын өмнөх үнэлгээ) зорилготой бол сургалтын дараа сургалтын чанар, үр дүнг мөн тэднээр үнэлүүлсэн (сургалтын дараах үнэлгээ) болно.

8.1. Сургалтын үнэлгээ – Сонгинохайрхан дүүрэг

Сургалтын өмнөх үнэлгээ, СХД

1. Сургалтад оролцогчдоос хог хаягдлын менежментэд хандах хандлагын талаар мэдээлэл авах зорилгоор асуумжаар авсан мэдээллийг гол үр дүн:

- СХД-ийн нийт оролцогчийн 65 % нь эх үүсвэр дээр гарч буй хог хаягдлаа ангилан ялгадаг ба ангилан ялгасан хог хаягдлаас ихэвчлэн хуванцар сав, гялгар уутыг (72%) эргүүлэн ашиглах эсвэл хоёрдогч түүхий эдийн төвд тушаадаг бол хоолны үлдэгдлийг нохойдоо (30%) өгөх зорилгоор дахин ашигладаг байна.
- Хог хаягдлыг хаях, ангилан ялгах зэрэг ажлыг ихэвчлэн эмэгтэйчүүд (54%) хариуцдаг ч гэр бүлийн гишүүд хоёулаа (44%) ч мөн оролцдог гэж хариулсан.
- Харин хог хаягдлаа ангилан ялгадаггүй шалтгааныг, 45% нь хог хаягдал ангилан ялгах үйлдвэр байхгүй, бүх хогийг хольж ачдаг, 40% нь зав байдаггүй гэсэн байна.
- Хэрэв хог хаягдлаа ангилан ялгахгүй байвал байгаль орчинд сөргөөр нөлөөлөх үү гэсэн асуултад бүх оролцогчид буюу (100%) нь тийм гэж санал нэгтэй хариулжээ.
- Сөрөг нөлөөний талаар тэдний мэдлэгийг тандан асуухад 68% нь гялгар уут, нийлэг бүтээгдэхүүн хөрсөнд сөргөөр нөлөөлнө, 41% нь агаар, орчны бохирдол, халдварт өвчин үүсгэнэ, 36% нь хүлэмжийн хий ялгаруулна, 31% нь бактерийн бохирдол үүснэ гэж хариулсан.

2. Хүнсний хог хаягдлын менежменттэй холбоотой асуумжийн хариултыг дүгнэвэл:

- Хүнсний бүтээгдэхүүнд худалдан авахад оролцогчдын 60% нь сарын орлогын 51-70%-ийг зарцуулдаг гэсэн байна.
- Мөн оролцогчдоос тэдний хүнсний хэрэглээний хэмжээ, бүтэц өвөл, зун улиралд хэр ялгаатай байдгийг асуухад 48% нь хэрэглээнд онцын ялгаа байдаггүй, 43% нь ялгаа бий гээд, тухайлбал өвөл мах их хэрэглэдэг гэсэн байна.
- Хүнсний хаягдлын бүтцийн хувьд нийт оролцогчийн 72% нь үлдэгдэл мах, яс, 54% нь хоолны үлдэгдэл, 9% хүнсний ногооны хаягдал гардаг гэж хариулсан байна.
- Хүнснээс хаягдлаас тэр дундаа хоолны үлдэгдлээ хэрхэн шийдвэрлэдэг талаар асуухад 70% нь бусад хог хаягдалтай нийлүүлж хаядаг гэж хариулжээ.
- Хүнсний хаягдал нь компостын үнэ цэнэтэй түүхий эд гэдгийг нийт оролцогчдын 63% мэднэ гэж хариулсан байна.

Сургалтын дараахь үнэлгээ, СХД

Сургалтын дараах үнэлгээ нь сургалтын чанар, зохион байгуулалтад өгөх үнэлгээ, мөн сургалтаас олж авсан мэдлэгийн хэмжээг сургалтаас өмнөх мэдлэгтэй харьцуулсан үнэлгээнээс бүрдэнэ.

1. Сургалтын зохион байгуулалт, чанарын үнэлгээ

Сургалтын чанар, зохион байгуулалтын хувьд Сонгинохайрхан дүүргийн 3-р хорооны бүх оролцогчид сайн буюу маш сайн гэсэн үнэлгээ өгсөн. Тухайлбал, сургалт явуулсан зөвлөхүүдийн заах арга барил, ур чадвар, мөн сургалтад хамрагсдын хүлээлтэд уг сургалт нийцсэн байдалд тэд санал нэгтэй хамгийн сайн оноог өгсөн байна. Түүнчлэн, сургалтад зориулан зөвлөхүүдийн бэлдсэн материалууд, ашигласан жишээ, гарын авлага зэргийг 80-90%-ийн түвшинд үнэлсэн бөгөөд сургалтын ерөнхий зохион байгуулалт маш сайн гэдэг ерөнхий үнэлгээг санал нэгтэй өгчээ.

Сургалтын дараах асуумжийн хариултын нэгдсэн дүн

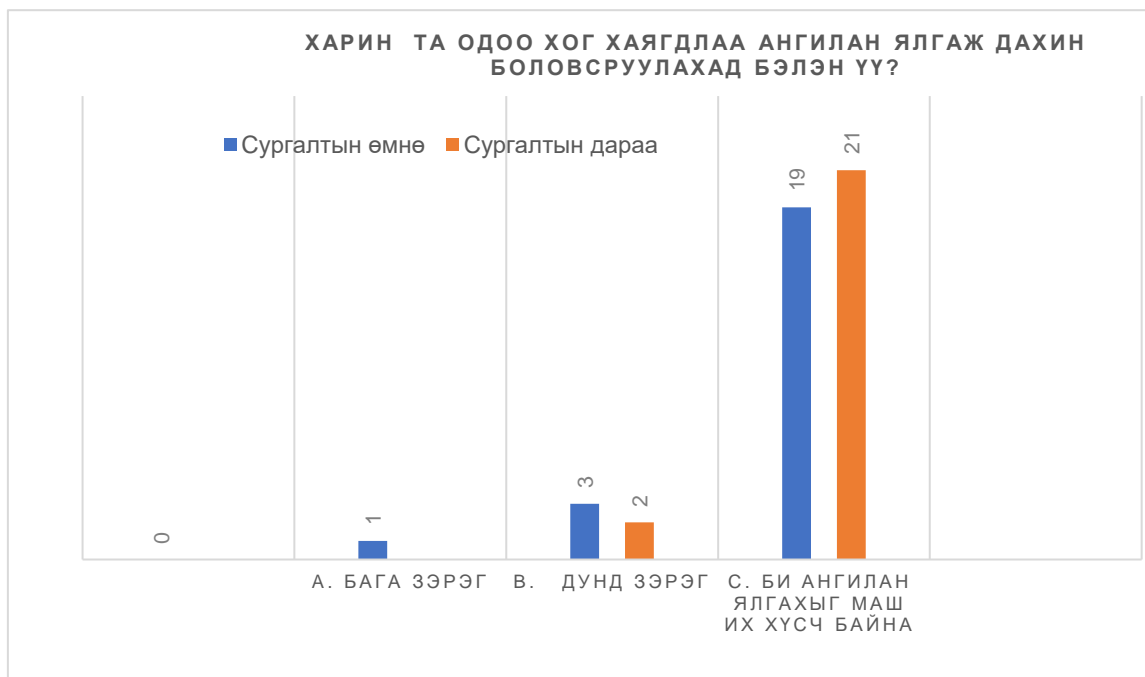
Хэсэг-1.Сургалтын чанар	Маш муу	Муу	Дунд	Сайн	Маш сайн
	1	2	3	4	5
A. Сургагч багшийн заах арга барил, ур чадвар					100%
B. Сургалт таны хүлээлтэд хүрсэн үү					100%
C. Онолын мэдлэг олгосон байдал				10%	90%
D. Сэдвийн хүрээнд сургагч багшийн мэдлэгийн түвшин				10%	90%
E. Сургалтын үргэлжлэх хугацаа хэр нийцтэй байв				20%	80%
F. Сургалтын материал хэр ойлгомжтой байв				20%	80%
G. Сургалтад ашигласан жишээ, дасгалын хангалттай байдал				14 %	86%
H. Сургалтын чанар, сургалт хэр ойлгомжтой байв				10%	90%
I. Сургалтын гарын авлага				20 %	80%
Хэсэг-2.Зохион байгуулалт					
J. Сургалтын танхим, тоног төхөөрөмж, хэрэгсэл					100%
K. Ерөнхий зохион байгуулалт				10%	90%

2. Сургалтын дараа олж авсан мэдлэгийн харьцуулсан үнэлгээ

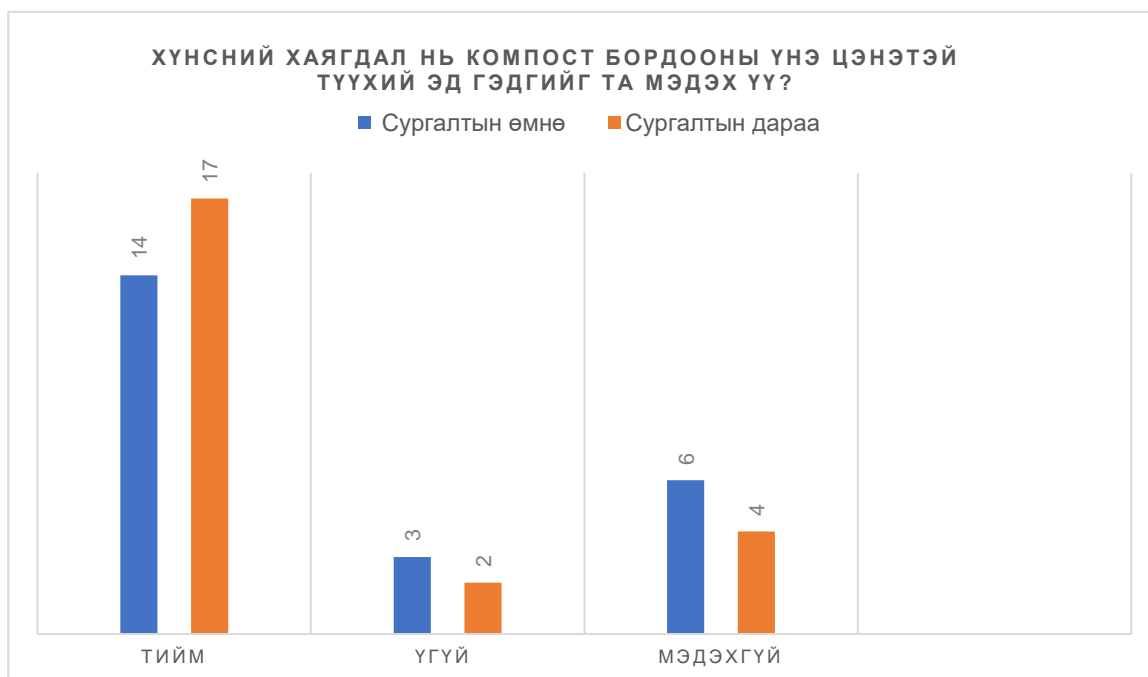
СХД-ийн 3-р хорооноос сургалтад оролцогчдын мэдлэгийн түвшинтэй байсныг тандах зорилгоор асуусан асуултуудыг сургалт явуулсны дараа дахин асууж тэдний мэдлэг, ойлголт хэр нэмэгдсэнийг харьцуулсан судалсан юм. Харьцуулсан үнэлгээг диаграммаар харуулав.

4. Харин та одоо хог хаягдлаа ангилан ялгаж дахин боловсруулахад бэлэн үү?

5. Хүнсний хаягдал нь компост бордооны үнэ цэнэтэй түүхий эд гэдгийг Та мэдэх үү?

8.2. Сургалтын үнэлгээ – Чингэлтэй дүүрэг

Сургалтын өмнөх үнэлгээ, ЧД

1. Сургалтад оролцогчдоос хог хаягдлын менежментэд хандах хандлагын талаар мэдээлэл

Хог хаягдлын менежментийн хандлагын талаарх асуумжийг дүгнэвэл:

- Чингэлтэй дүүргийн нийт оролцогчийн 50% нь эх үүсвэр дээр гарч буй хаягдлаа ангилан ялгадаг ба ангилан ялгасан хог хаягдлаас ихэвчлэн хуванцар сав, гялгар уутыг (50 %) эргүүлэн ашиглах эсвэл хоёрдогч түүхий эдийн төвд тушаадаг бол цаас болон картонон хайрцгийг (26%), хоолны үлдэгдлийг (19%) тус тус ангилан, дахин ашигладаг байна.
- Хог хаягдлыг хаях, ангилан ялгах үүргийг ихэвчлэн эмэгтэйчүүд (16 эмэгтэй буюу 61%) гүйцэтгэдэг бол, 34 % нь хоёулаа оролцдог хэмээн хариулжээ.
- Хаягдлаа ангилан ялгадагүй шалтгааныг асуухад нийт оролцогчдын 27% нь хог хаягдал ангилан ялгах нь төвөгтэй, 23% ангилан ялгах, хадгалах сав, газар байхгүй мөн 23% хаягдлыг дахин боловсруулдаг газар байхгүй, хогийн цэгийн бүх хог хаягдал холилдсон байдаг гэж хариулсан байна.
- Хэрэв хог хаягдлаа ангилан ялгахгүй байвал байгаль орчинд сөргөөр нөлөөлөх үү гэсэн асуултад нийт оролцогчид (26 оролцогч буюу 100%) тийм гэж хариулсан байна.
- Ямар сөрөг нөлөөтэй талаар асуухад 42% нь агаар, орчны бохирдол, халдварт өвчин үүсгэнэ, 27% нь гялгар уут, нийлэг бүтээгдэхүүн хөрсөнд сөргөөр нөлөөлнө, 16% бактерийн бохирдол үүсгэнэ, 10% нь хүлэмжийн хий ялгаруулна гэж тус тус хариулсан.

2. Хүнсний хог хаягдлын менежменттэй холбоотой асуумжийн хариултыг дүгнэвэл:

- Хүнсний бүтээгдэхүүний худалдан авалтад нийт оролцогчдын 16 нь буюу 61% нь сарын орлогынхоо 51-70% хүнсэндээ зарцуулдаг гэсэн байна.
- Мөн оролцогчдын хүнсний хүнсний хэрэглээ улирлын ялгаатай байдаг эсэх талаар асуултад 61% нь ялгаатай гээд, тухайлбал 38% нь зун, намрын улиралд сүү, сүүн бүтээгдэхүүн түлхүү, харин 23% зун, намрын улиралд жимс, хүнсний ногоо илүү хэрэглэдэг гэж хариулсан.
- Өрхөөс үүсч буй хүнсний хаягдлын хувьд нийт оролцогчийн 31% нь гэрээс нь хүнсний ногооны (төмсний, луувангийн, сонгино, сармисны хальс) хальс ихээр гардаг гэж хариулсан байна. Хоолны үлдэгдлийг хэрхэн шийдвэрлэдэг талаар асуухад 58% нь нохой, тэжээвэр амьтандаа өгдөг, 33% нь бусад хог хаягдалтай нийлүүлэн хаядаг гэж хариулсан байна.
- Хүнсний хаягдал нь компостын үнэ цэнэтэй түүхий эд гэдгийг нийт оролцогчдын 46% мэднэ гэж хариулсан байна.

Сургалтын дараахь үнэлгээ, ЧД

1. Сургалтын зохион байгуулалт, чанарын үнэлгээ

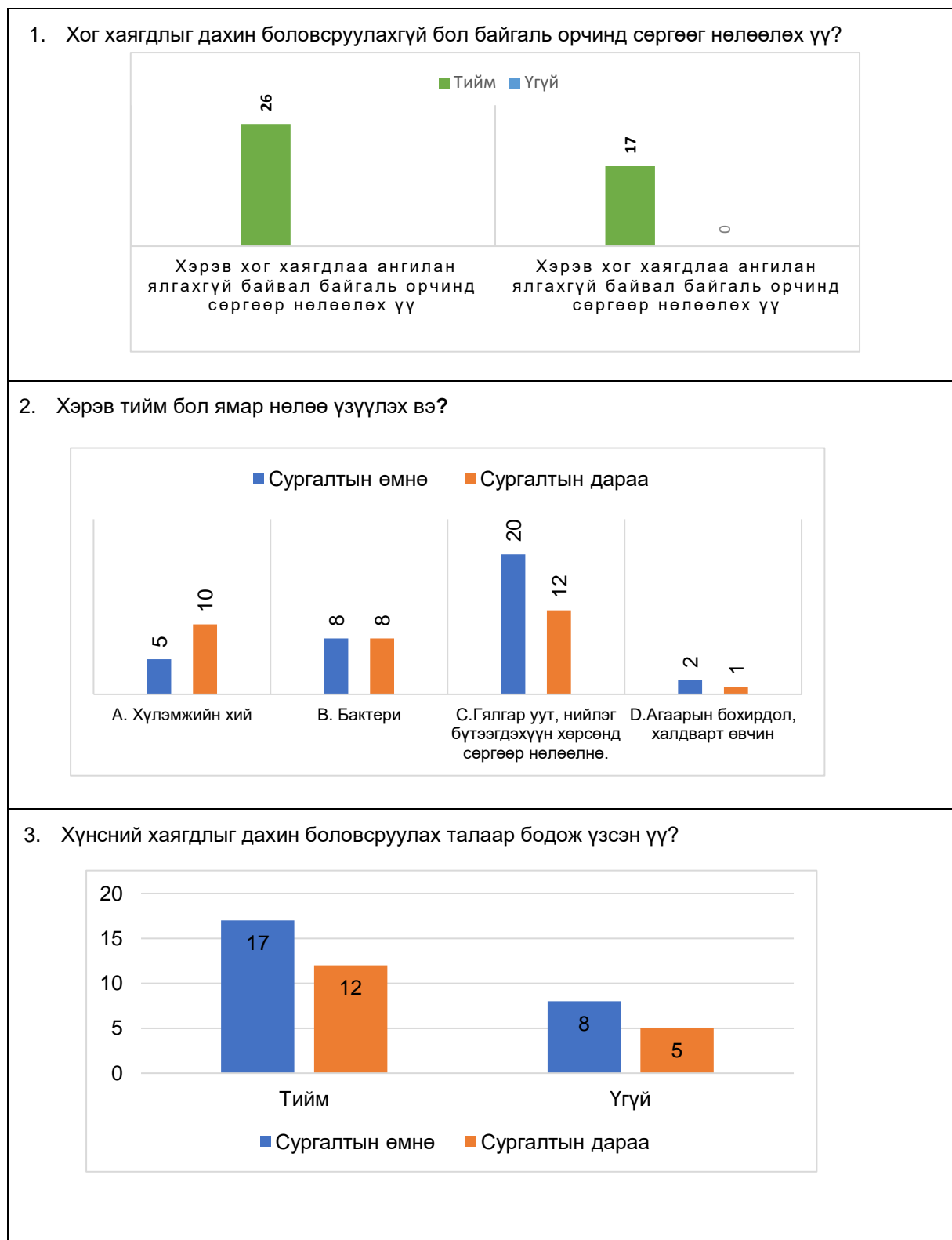
Сургалтын чанар, зохион байгуулалтын талаар Чингэлтэй дүүргийн 7-р хорооны бүх оролцогчид сайн буюу маш сайн гэсэн үнэлгээ өгсөн. Тухайлбал, сургалт явуулсан зөвлөхүүдийн заах арга барил, онолын мэдлэгийн түвшин, бэлтгэсэн сургалтын материалын ойлгомжтой байдал, ашигласан жишээ, дасгалын хангалттай байдал зэрэгт тэд хамгийн сайн оноог өгсөн байна.

Сургалтын дараах асуумжийн хариултын нэгдсэн дүн

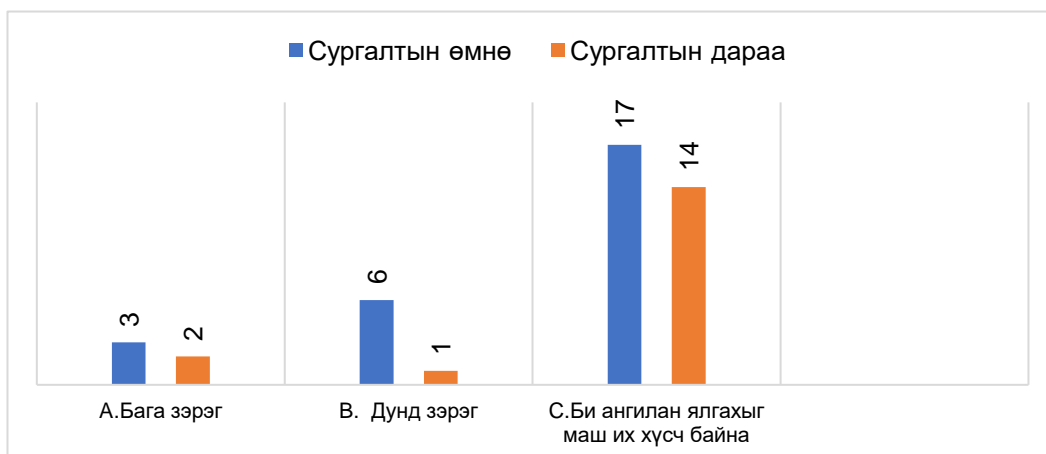
Хэсэг-1.Сургалтын чанар	Маш муу	Муу	Дунд	Сайн	Маш сайн
	1	2	3	4	5
A. Сургагч багшийн заах арга барил, ур чадвар				12%	88%
B. Сургалт таны хүлээлтэд хүрсэн үү				30%	70 %
C. Онолын мэдлэг олгосон байдал				24%	86 %
D. Сэдвийн хүрээнд сургагч багшийн мэдлэгийн түвшин				6 %	94 %
E. Сургалтын үргэлжлэх хугацаа хэр нийцтэй байв				17%	83 %
F. Сургалтын материал хэр ойлгомжтой байв				6%	94 %
G. Сургалтад ашигласан жишээ, дасгалын хангалттай байдал				12%	88%
H. Сургалтын чанар, сургалт хэр ойлгомжтой байв				12%	88%
I. Сургалтын гарын авлага				35%	65%
Хэсэг-2. Зохион байгуулалт					
J. Сургалтын танхим, тоног төхөөрөмж, хэрэгсэл				12%	88%
K. Ерөнхий зохион байгуулалт				23%	77%

2. Сургалтын дараа олж авсан мэдлэгийн харьцуулсан үнэлгээ

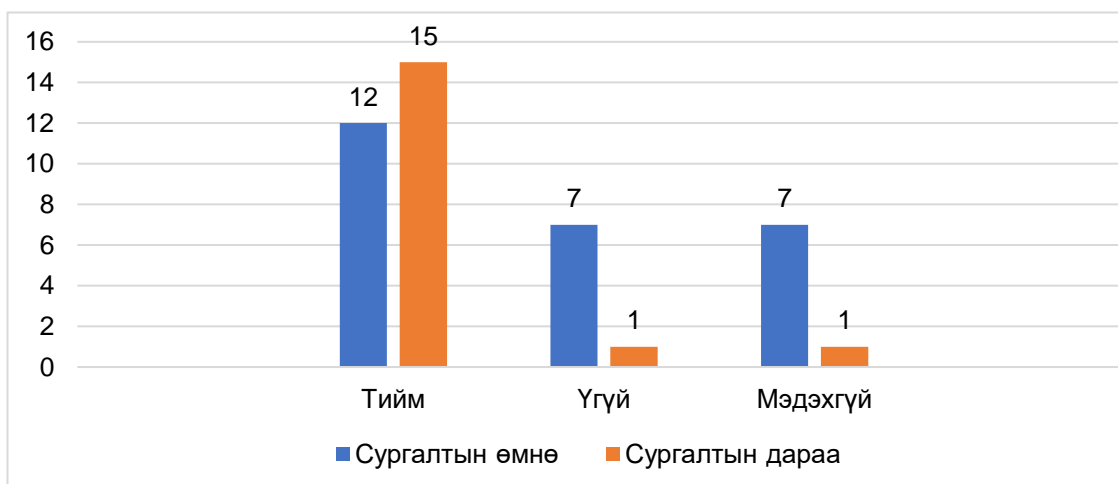
Сургалтад оролцогчдын мэдлэгийн түвшинтэй байсныг тандах зорилгоор асуусан асуултуудыг сургалт явуулсны дараа дахин асууж тэдний мэдлэг, ойлголт хэр нэмэгдсэнийг харьцуулсан судалсан юм. Харьцуулсан үнэлгээг диаграммаар харуулав

4. Та одоо хог хаягдлыг ялган дахин боловсруулахад бэлэн үү?

5. Хүнсний хаягдал нь бордооны үнэ цэнэтэй түүхий эд гэдгийг та мэдэх үү?

9. Зохион байгуулалт, зардал

Энэ үйл ажиллагааны бэлтгэл ажилд багагүй цаг хугацаа, хүч хөдөлмөр зарцуулагдсан ба хэрэгжилтийг багийн ахлагч болон дэд ахлагчийн удирдлага дор нягт нямбай зохион байгууллаа.

Үйл ажиллагааг хэрэгжүүлэх зөвшөөрөл болон холбогдох төсвийг Гүйцэтгэх байгууллага уг ажлыг хэрэгжүүлж эхлэхээс өмнө цаг хугацаанд нь өгсөн болно. Зарцуулах төсвийн төслийг 4-р сарын 11-нд ТХН-д хүргүүлсний ТХН-ийн зохицуулагч 1,000 хувь хэвлэх брошурын хэвлэлийн зардал болох 5 сая төгрөгийн зардлыг хасах санал гаргасны дагуу шинэчилсэн төсвөөр батлагдсан төсвийн хүрээнд сургалтыг амжилттай хэрэгжүүллээ. Эна талаар мэдээллийг Хавсралт 1-ээс үзнэ үү.

Хэдийгээр зардлын шугамуудын зарим нь бодит хэрэгжилт дээр хэтэрсэн ч, заримын зарцуулалт бага байсан бөгөөд нийт төсөвт багтаан доорхи хүснэгтэд үзүүлсэнчлэн үйл ажиллагааг хэрэгжүүлсэн болно. Зардал бүрийн төлбөрийн баримт болон холбогдох бусад материал бүхий санхүүгийн тайланг нэхэмжлэхийн хамт тусад нь ТХН-д хүргүүлэх болно.

	төсөв	батлагдсан	зарцуулсан	үлдэгдэл
Цайны завсарлага, цай, кофе	₮ 800,000	₮ 800,000	₮ 293,700	₮ 506,300
Сургалтын танхимын түрээс	₮ 800,000	₮ 800,000	₮ 300,000	₮ 500,000
Хэвлэл 1 (брошур 1000 хувь)	₮ 5,000,000	₮ 0	₮ 0	₮ 0
Хэвлэл 2, 3 (сургалтын материал, постер)	₮ 1,050,000	₮ 1,050,000	₮ 515,000	₮ 535,000
Бусад зардал (эко уут, үзэг, дэвтэр гм)	₮ 900,000	₮ 900,000	₮ 362,080	₮ 537,920
Субстратын бүрэлдэхүүн материал	₮ 2,334,700	₮ 2,334,700	₮ 3,865,089	-₮ 1,530,389
	₮ 10,884,700	₮ 5,884,700	₮ 5,335,869	₮ 548,831

10. Дүгнэлт

Жижиг түвшинд компост хийх туршилтын төслийн 2.7-р үйл ажиллагааны хүрээнд Улаанбаатар хотын Сонгинохайрхан дүүргийн 3-р хороо, Чингэлтэй дүүргийн 7-р хорооноос сонгогдсон нийт 50 айл өрхүүдэд хүнсний хаягдал талаар болон хүнсний хаягдал ашиглан компост боловсруулах сургалтыг хоёр тусдаа хэрэгжүүлсэн нь маш амжилттай хэрэгжсэн гэж зөвлөх баг дүгнэж байна.

Сургалтын тайланг 2022 оны 5-р сарын 30-нд дэлгэрэнгүй хэлбэрээр хоёр дүүрэг тус бүрт дэлгэрэгүй хэлбэрээр хүргүүлсэн бас ТХН-ийн саналыг тусган эцэслэсний дараа ТХН-ээс нэгдсэн байдлаар гаргасныг Хавсралт 5-аас үзнэ үү. Тухайн тайланд сургалтын хэрэгжилтийн дүгнэлт, зөвлөмж, цаашид авах арга хэмжээг дэлгэрэнгүй тусгасан болно.

Сонгинохайрхан дүүргийн сургалтын практик ажиллагааны үеэр

Чингэлтэй дүүргийн сургалтын практик ажиллагааны үеэр

Хавсралтууд

Хавсралт 1. Сургалт хэрэгжүүлэхийг хүссэн зөвшөөрөл ба Хэрэгжүүлэгч байгууллагын зөвшөөрөл

<p>DocuSign Envelope ID: 0249D3F1-58DC-430D-8BB7-DD174086CE5D</p> <p>bsi. Inspiring trust for a more resilient world.</p> <p>Project Implementation Unit Lkhagvadulam Chimeddamba, Project Coordinator MSN Building, Unit 503, Mahatma Gandhi Street 15th Khoroo, Khan-Uul District 17011 Ulaanbaatar, Mongolia</p> <p>London, 11 April 2022 8:47 PM BST</p> <p>Your ref: MON 9202 - Ulaanbaatar Community Food Waste Recycling: Package CS1. Consultancy Services Subject: Request No.2 for approval of mobilisation of funds from Provisional sums</p> <p>Dear Ms Lkhagvadulam Chimeddamba,</p> <p>We hereby request the approval of funding from the provisional sums to undertake the activity described in the ToR attached in Annex 1.</p> <p>The purpose of the activity is to inform householders about food waste, how to use the box composter and how to use compost.</p> <p>The estimated budget is enclosed in the Annex 2.</p> <p>Yours sincerely,</p> <p>DocuSigned by: <i>Tumennasan Dolgor</i> 00AAE0005972454</p> <p>Tumennasan Dolgor Lead Project Manager, International Projects The British Standards Institution (BSI)</p> <p>Enclosed: Annex 1. Terms of Reference of the proposed activity Annex 2. Estimated budget</p> <p>The British Standards Institution Incorporated by Royal Charter Principal office: 389 Chiswick High Road London, W4 4AL, United Kingdom Companies House number: ZC0202</p> <p> </p>	<p>DocuSign Envelope ID: 0249D3F1-58DC-430D-8BB7-DD174086CE5D</p> <p>bsi. Inspiring trust for a more resilient world.</p> <p>Annex 1. Terms of Reference of the proposed activity</p> <p>Training of 50 Selected Householders in Ulaanbaatar's Ger Areas</p> <p>1. PURPOSE</p> <ul style="list-style-type: none">To inform householders about:<ul style="list-style-type: none">Food wasteHow to use the box composter; andHow to use compost <p>2. LEARNING OUTCOMES</p> <ul style="list-style-type: none">To understand how food waste is generated and the different typesTo understand the problems it causes when landfilledTo know how to separate food waste and prevent contaminationTo know how to use the box composterTo know how to evaluate and use compost <p>3. SCOPE OF SERVICES</p> <ul style="list-style-type: none">Two training sessions (one in each of the selected khoros)To be held during April /early May 2022Half a day for each training session <p>4. FORMAT</p> <ul style="list-style-type: none">Face-to-faceInteractive with Q&AsSome short online videos (e.g. of food waste problems)Practical demonstrations using food waste and boxSimple techniques to evaluate compost quality and how to use it <p>5. OUTLINE SYLLABUS/AGENDA & TIMINGS</p> <ul style="list-style-type: none">Welcome & introductions (20 mins)Baseline questionnaireDemonstration of the different types of food waste, how to prevent contamination & discussions about it (20 mins)Introduction to problems associated with food waste. Videos and discussions (20 mins)Very simple introduction to composting and its benefits. Videos and discussions (20 mins)Demonstration of how to use the box composter. Practical and include leaflet with instructions. (20 mins)Demonstration of how to evaluate compost quality. Practical and video with instructions. (20 mins) <p>The British Standards Institution Incorporated by Royal Charter Principal office: 389 Chiswick High Road London, W4 4AL, United Kingdom Companies House number: ZC0202</p> <p> </p> <p>05 ↑↓</p>
--	--

DocuSign Envelope ID: 0249D3F1-58DC-430D-8BB7-DD174086CE5D

Inspiring trust for a more resilient world.

- Wrap up, including any additional questions/discussion etc. (30 mins)
- Final questionnaire

6. EQUIPMENT & CONSUMABLES

- Equipment such as laptop, projector and white screen or large monitor
- A1 Flip chart, flip chart pens
- Samples of the different types of food waste
- Samples of the types of contaminants (e.g. plastics etc.)
- Box composters x 2
- Handheld trowels x 2
- Samples of compost
- Samples of composting materials
- Cloths (to wipe down surfaces)
- Disposable bags
- Sanitizing hand gel
- Compost quality test:
 - Small flowerpots or milk cartons (x5). If milk cartons are used scissors are needed
 - Soil and sand (about 5 L each)
 - Compost to be tested
 - Tray of 30 (W) x 50 (L) x 15 (H) cm (x1)
 - Bucket 10-20 L (x1)
 - Seedlings (lettuce, spinach)
 - Permanent marker (x1)
 - Water
- Tea and coffee
- Stationery (note pad and pen in an eco-bag)

The British Standards Institution
 Incorporated by Royal Charter
 Principal office: 389 Chiswick High Road London, W4 4AL, United Kingdom
 Companies House number: 200202

DocuSign Envelope ID: 0249D3F1-58DC-430D-8BB7-DD174086CE5D

Inspiring trust for a more resilient world.

Annex 2. Training of 50 Selected Householders in Ulaanbaatar's Ger Areas

Cost items	times	quantity	unit cost	total cost in MNT	total in USD*
Coffee and tea. For up to 40 x 2	2	40	₮ 10,000	₮ 800,000	USD 265
Conference room rent. 1/2-day x 2	2	4	₮ 100,000	₮ 800,000	USD 265
Printing material 1 (3-fold leaflets in A4)		1,000	₮ 5,000	₮ 5,000,000	USD 1,654
Printing material 2 (handouts in A4) 150 x 15pp		150	₮ 5,000	₮ 750,000	USD 248
Printing material 3 (poster) A3 size x 100		100	₮ 3,000	₮ 300,000	USD 99
Stationery (pen, notebook, in an eco-bag)		60	₮ 15,000	₮ 900,000	USD 298
Ingredients to use in the training**				₮ 2,334,700	USD 772

***USD 3,601

**Ingredients for 55 Households

Materials	amount	unit cost	Line costs (MNT)
Salty solution			
Water (litre)	4		n/a
Salt (kg) 50 gr per HH (50gr x 55 = ~3 kg in total)	3	₮ 3,600	₮ 10,800
Fruit peels/vegetables leaves (kg)	0.75	n/a	
Bucket - recipient (5 L)	1	n/a	n/a
Plastic bags to cover the solution	1	₮ 100	₮ 5,500
Sweet solution			
Water (litre)	4	n/a	n/a
Yogurt (ml), 750ml per HH (750ml x 55 = ~42 litres)	42	₮ 3,500	₮ 147,000
Sugar (kg), 100 gr per HH (100gr x 55 = ~5.5kg)	5.5	₮ 7,000	₮ 385,000
Yeast (kg) 1 pack (10 gr) per HH	55	₮ 600	₮ 33,000
Beer (litre) 300ml per HH (0.3 x 55 = 16.5 l)	33.0	₮ 2,500	₮ 137,500
Bucket - recipient (5 litres)	1	n/a	n/a
Plastic bags	1	₮ 100	₮ 5,500
Substrate			
Draff/semolina (kg) 5kg per HH	275	₮ 3,000	₮ 825,000
Rice husk (kg) 5kg per HH	275	₮ 2,800	₮ 770,000
Tree leaves (kg)		n/a	n/a
Crushed charcoal(kg) 1kg per HH	55	₮ 280	₮ 15,400
			₮ 2,334,700
			USD 772

* exchange rate used in this table will be the rate of the day before the request date.
<https://www.xe.com/currencytables/>

April 10, 2022 3,023.02

*** Please note that this is the estimated total amount of expenses for this activity, which (in most cases) may be lower or slightly higher than the actual expenses. On either case your approval is expected to cover the realized total expense unless otherwise specified in your letter.

The British Standards Institution
 Incorporated by Royal Charter
 Principal office: 389 Chiswick High Road London, W4 4AL, United Kingdom
 Companies House number: 200202

Улаанбаатар хотын хүнсний хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл
Жижиг түвшинд айл өрхүүдэд компост хийх талаар сургалт (Үйл ажиллагаа 2.7)

From: Lkhagvadulam Chimeddamba <coordinator.ubfoodwaste@gmail.com>
Sent: 12 April 2022 12:35
To: Tumennasan Dolgor <Tumennasan.Dolgor@bsigroup.com>
Cc: Jane Gilbert <jane@carbon-clarity.com>; Badam delgerbayar <eco_ub@yahoo.com>
Subject: Re: Request No 2 for approval of the expenditure from provisional sums

Dear Tumennasan,

As per your request No.2 for expenditure approval from the provisional sums, please find attached the revised budget that we are planning to submit for approval from the implementing agency and MOF.
 We have removed the expenditure for the printing of the 3-fold brochure (1000*5000=5 mil MNT) as we have already initiated a contract with a publishing company for such services. Therefore, the printing of 1000 copies of the 3-fold brochure can be borne by us, the PIU. However, please be sure to provide us with draft materials ahead of time.

Best regards,

LC
 Lkhagvadulam Chimeddamba (Ms)
 Project Coordinator
 Ulaanbaatar Community Food Waste Recycling Project (GAR MON 51102)
 Address: MSN Building, Unit 503, Mahatma Gandhi Street,
 15th Khoroo, Khan-Uul District, Ulaanbaatar City, 17011

Tel: +976-99676648

ps: For future email correspondence, I will be using my other account (coordinator@ubfoodwaste.mn). Therefore, please kindly add it to your contacts list. Thank you.

On Tue, Apr 12, 2022 at 4:08 AM Tumennasan Dolgor <Tumennasan.Dolgor@bsigroup.com> wrote:

Dear LC,
 We hereby send you our request No.2 for expenditure approval from the Provisional funds.
 Kind regards,

Tumennasan Dolgor
 Lead Project Manager, International Projects
 T: +44 20 8996 7052 | M: +44 7879 486 901
tumennasan.dolgor@bsigroup.com

BSI Group, 389 Chiswick High Road, London, W4 4AL, UK
bsigroup.com | [Twitter](https://twitter.com) | [LinkedIn](https://www.linkedin.com)

We support the UN Sustainable Development Goals, so please consider the environment before printing this email

BSI Standards Limited is a member of BSI Group and is registered in England under number 7864997 with its registered address at 389 Chiswick High Road, London, W4 4AL, United Kingdom.

БАТЛАВ.
 САНГИЙН ЯАМНЫ ХӨГЖЛИЙН САНХҮҮЖИЛТ,
 ХӨРӨНГӨ ОРУУЛАЛТЫН ГАЗРЫН
 ДАРГА *by...* Ч.ЧИМИДСҮРЭН

**ӨРХӨӨС ГАРЧ БҮЙ ХҮНСНИЙ ХАЯГДЛААР ГЭРИЙН НӨХЦӨЛД
 ЯЛЗМАГ БОРДОО ХИЙХ ТУРШИЛТЫН ТӨСӨЛД ОРОЛЦОГЧДОД ЗОРИУЛСАН
 СУРГАЛТЫН ТӨСӨВ**

Зардлын төрөл	Хэдэн удаа	Тоо хэмжээ	Нэгжийн үнэ	Нийт зардал	Хянасан
Цайны завсарлага (цай, кофе) 40 x 2	2	40	₮ 10,000	₮ 800,000	800,000
Сургалтын танхимын түрээс, 1/2 өдөр x 2	2	4	₮ 100,000	₮ 800,000	800,000
(A4, гарын авлага) 150 x ~15x		150	₮ 7,000	₮ 1,050,000	—
Бичиг хэрэгсэл (эко уутанд савласан давтар, үзэг)		60	₮ 15,000	₮ 900,000	—
Сургалтад ашиглах төрөл бүрийн орцууд**				₮ 2,334,700	2,334,700
Нийт төсвийн дүн				₮ 5,884,700	3,934,700

** Тайлбар: Сургалтад ашиглах төрөл бүрийн орцын зардлын задаргааг Хавсралт-1-д үзүүлэв.

Хянасан:
 Сангийн яамны Хөгжлийн санхүүжилт,
 Хөрөнгө оруулалтын газрын Хөгжлийн санхүүжилтийн хэлтэсийн дарга *by...* Б. ГАНЗОРИГ
 Сангийн яамны Хөгжлийн санхүүжилт,
 Хөрөнгө оруулалтын газрын зөвлөх *by...* Г.ӨЛЗИЙЖАРГАЛ

Боловсруулсан:
 Улаанбаатар хотын хүнсний хог хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн
 Төслийн зохицуулагч *by...* Ч. Лхагвадулам
 Санхүүгийн мэргэжилтэн *by...* Г. Ганчимэг
 CS-1 зөвлөх үйлчилгээний багийн дэд ахлагч *by...* Б.Дэлгэрбаяр

Улаанбаатар хотын хүнсний хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл
Жижиг түвшинд айл өрхүүдэд компост хийх талаар сургалт (Үйл ажиллагаа 2.7)

Хавсралт 2. Сургалтад оролцогсдын нэрсийн жагсаалт, бүртгэл

Сонгинохайрхан дүүргийн 3-р хорооны өрхүүд

ОРОЛЦОГЧДЫН НЭРС, БҮРТГЭЛ
LIST OF ATTENDEES/ REGISTRATION

Огноо/Date: Байршил/ Location

№	Оролцогчдын овог, нэр/ Name of attendees	Хаяг/ Address	Утасны дугаар / Phone number	Хүйс/ Sex							Насны ангилал/ Age	Эрхэлдэг ажил/ Occupation	Хөгжлийн бэрхшээлтэй эсэх/ төрөл Disability/ type							Ам бүлийн тоо Family size	Тараах материал авсан эсэх /Receipt of training materials	Гарын үсэг/ Signature
				Эрэгтэй/ Male	Эмэгтэй/ Female	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64			65+	Хараа/ Vision	Хөдөлгөөн/ Physical	Сонсрон/ Hearing	Яриулах/ Speaking	Эрхтэн систем/ Organs, system	Бусад/ Other			
1	М. Баттөхсөхийн	БН-18-10	86701257	✓					✓		Хөдөлгөөн	-	-	-	-	-	-	2	+	<i>M. Battokhsogii</i>		
2	Н. Мэгмаржав	БН-4-3	99637065	✓						✓	Мэтгэвэрч	-	-	-	-	-	-	3	+	<i>N. Megmarjav</i>		
3	Н. Нармандах	БН-11-10	80172959	✓					✓		Хөдөлгөөн	-	-	-	-	-	-	3	+	<i>N. Narmandakh</i>		
4	Б. Тугуйн	БН-2-3-8	88310097	✓					✓		Хөдөлгөөн	-	-	-	-	-	-	3	+	<i>B. Tuguiin</i>		
5	Н. Доржиев	БН-25-3	85001512	✓					✓		Хөдөлгөөн	-	-	-	-	-	-	3	+	<i>N. Dorжиев</i>		
6	Н. Доржиев	БН-41-5	95647921	✓					✓		Мэтгэвэрч	-	-	-	-	-	-	6	+	<i>N. Dorжиев</i>		
7	Б. Тугуйн	БН-42-8	99934901	✓					✓		Хөдөлгөөн	✓						6	+	<i>B. Tuguiin</i>		
8	Л. Оюунчимэг	БН-43-11	88087687	✓					✓		Хөдөлгөөн	-	-	-	-	-	-	5	+	<i>L. Oyunchimeg</i>		
9	Ф. Цыцмаа	БН-30-5	86607273	✓					✓		Хөдөлгөөн	-	-	-	-	-	-	5	+	<i>F. Tsytsmaa</i>		
10	Ф. Фатимаа	БН-32-6	88206006	✓					✓		Мэтгэвэрч						✓	4	+	<i>F. Fatimaa</i>		
11	Т. Рагширжав	БН-43-32	88183249	✓					✓		Мэтгэвэрч	-	-	-	-	-	-	6	+	<i>T. Ragshirjav</i>		
12	Н. Дунгармаа	БН-43-40	91051444	✓					✓		Мэтгэвэрч	-	-	-	-	-	-	4	+	<i>N. Dungalmaa</i>		
13	Э. Хаянхуяг	БН-43-54	88024776	✓					✓		Мэтгэвэрч	-	-	-	-	-	-	5	+	<i>E. Hayankhuyag</i>		

Улаанбаатар хотын хүнсний хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл
Жижиг түвшинд айл өрхүүдэд компост хийх талаар сургалт (Үйл ажиллагаа 2.7)

№	Оролцогчдын овог, нэр/ Name of attendees	Хаяг/ Address	Утасны дугаар / Phone number	Хүйс/ Sex		Насны ангилал/ Age						Эрхэлдэг ажил/ Occupation	Хөгжлийн бэрхшээлтэй эсэх/ төрөл Disability/ type						Ам бүлийн тоо Family size	Тараах материал авсан эсэх /Receipt of training materials	Гарын үсэг/ Signature
				Эрэгтэй/ Male	Эмэгтэй/ Female	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+		Хараа/Vision	Хөдөлгөөн/ Physical	Сонсрон/Hearing	Яриа/ Speaking	Эрхтэн, систем/ Organs, system	Бусад/ Other			
14	С.Чалгарзаяа	БН 4465-А/Төв	96043484	✓														4	авсан	Чалгар	
15	С.Цэцэгсайхан	БН 19-07	99878113	✓														3	+	Цэцэг	
16	Б.Бяматжигжид	БН-41-18	89843014	✓														4	+	Бямат	
17	Ю.Бажмаахонгор	БН-45-4-15	86908532	✓														3		Бажмаа	
18	У.Сүхбат	БН-45-7-18	80775953	✓														3		Сүхбат	
19	М.Дүгэржав	БН.15-1	95241547															2		Дүгэр	
20	Т.Бүтээгчид	БН-45-9-2	89925119															5		Бүтээгчид	
21	Д.Давасзор	БН-45-4-1	99208802															5		Давас	
22	Т.Торбоатар	БН 40-88	99662238	✓			✓											5		Торбоатар	
23	Х.Хонгорбат	БН 39-15	85050294	✓			✓											5		Хонгор	
24	М.Тандуулар	БН 44-16	80888600	✓			✓											4	+	Тандуулар	
25	Н.Мөнхсайхан	БН 43-44	91116541	✓			✓											5	+	Мөнхсайхан	
26																		5	+		

Улаанбаатар хотын хүнсний хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл
Жижиг түвшинд айл өрхүүдэд компост хийх талаар сургалт (Үйл ажиллагаа 2.7)

СХД-ийн сургалтад хамрагдсан бусад оролцогчид

№	Нэр	Албан тушаал	Байгууллага	И-мэйл хаяг	Утас
1	Б.Соёл-Эрдэнэ,	3-р хорооны Засаг дарга	Сонгинохайрхан дүүргийн 3-р хороо	Soyolb04@gmail.com	976-99944872
2	Р.Ганбаяр	Орчны бохирдол хариуцсан мэргэжилтэн;	Сонгинохайрхан дүүрэг, Агаарын бохирдолтой тэмцэх хэлтэс	ragchaaganbayar@gmail.com	976-92083893
3	Б.Мөнхжаргал	Хог хаягдлын олон нийтийн байцаагч	Сонгинохайрхан дүүрэг	-	976-88554019
4	Ч.Лхагвадулам	Төслийн зохицуулагч	Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж	coordinator@ubfoodwaste.mn	976-99676648
5	Б.Дэлгэрмаа	M&E мэргэжилтэн	Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж	monitoring@ubfoodwaste.mn	976-99287315
6	Ч.Эрдэнэочир	Мэргэжилтэн	Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж		
7	Жэйн Гилберт	Багийн ахлагч, мэргэжилтэн	ЗҮ1 зөвлөх баг	jane@carbon-clarity.com	+44 7974 948966
8	Б.Дэлгэрбаяр	Төслийн багийн дэд ахлагч	ЗҮ1 зөвлөх баг	Eco_ub@yahoo.com	976-88093138
9	Ч.Сансар,	Олон нийтийн оролцооны зохицуулагч	ЗҮ1 зөвлөх баг	chsansar@gmail.com	976-99058259
10	А.Жавхлантуяа	Компостын үндэсний мэргэжилтэн	ЗҮ1 зөвлөх баг	javkhlantuya_nart@mul.s.edu.mn	976-88122127
11	Э.Эрдэнэчимэг	Компостын маркетингийн мэргэжилтэн	ЗҮ1 зөвлөх баг	erdenechimeg@humanities.mn	976- 9909 3762
12	С.Мэндбаяр	Компостын туслах мэргэжилтэн	ЗҮ1 зөвлөх баг	mendbayar.mgs@gmail.com	976-99188527

Улаанбаатар хотын хүнсний хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл
Жижиг түвшинд айл өрхүүдэд компост хийх талаар сургалт (Үйл ажиллагаа 2.7)

Чингэлтэй дүүргийн 7-р хорооны өрхүүд

Оролцогчдын нэрс, БҮРТГЭЛ LIST OF ATTENDEES/ REGISTRATION		Огноо/Date: 9 May 2022		Байршил/ Location: Чингэлтэй дүүрэг, VII хороо, 7th khoroо, Chingeltei district																		
№	Оролцогчдын овог, нэр/ Name of attendees	Хаяг/ Address	Утасны дугаар / Phone number	Хүйс/ Sex		Насны ангилал/ Age						Эрхэлдэг ажил/ Occupation	Хөгжлийн бэрхшээлтэй эсэх/ төрөл Disability/ type						Ам бүлийн тоо Fairly size	Тараах материал авсан эсэх /Receipt of training materials	Гарын үсэг/ Signature	
				Эрэгтэй/ Male	Эмэгтэй/ Female	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+		Хараа/ Vision	Хөдөлгөөн/ Physical	Сонсрон/ Hearing	Яриал/ Speaking	Эрхтэн систем/ Organs, system	Бусад/ Other				
1	У.Дашравдан	4д - 7-р хороо Хүб - 13-33	88864606									+	ТЭГОВЭРТ							3		Лавсан
2	Ж.Дайртотол	ХБ 8-418	91266040										-									
3	В.Бадамсүх	ХТ 506 Б	80196689										+	-								
4	Б.Сүх	ХТ 676Э	99981271										+	-						5		Сүх
5	Р.Дехидсүх	ХА 3-58	99126045										✓	-						2		Сүх
6	В.Сүх	ХБ - 300 Б	99064331										✓	-						2		Сүх
7	Н.Нарансүх	ХБ - 346	89199965											-						3		Нарансүх
8	Т.Сүх	ХТ - 645	86181885											-						5		Т.Сүх
9	С.Сүх	ХБ - 6-255	99776980											+						3		С.Сүх
10	У.Сүх	ХБ - 9-421	95699698											✓	-					3		У.Сүх
11	Д.Сүх	ХТ - 503	99965102											+						3		Д.Сүх
12	М.Сүх	ХА - 8-155	88648862											✓	-					2		М.Сүх

Улаанбаатар хотын хүнсний хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл
Жижиг түвшинд айл өрхүүдэд компост хийх талаар сургалт (Үйл ажиллагаа 2.7)

№	Оролцогчдын овог, нэр/ Name of attendees	Хаяг/ Address	Утасны дугаар / Phone number	Хүйс/ Sex		Насны ангилал/ Age						Эрхэлдэг ажил/ Occupation	Хөгжлийн бэрхшээлтэй эсэх/ төрөл Disability/ type						Ам бүлийн тоо Family size	Тараах материал авсан эсэх /Receipt of training materials	Гарын үсэг/ Signature
				Эрэгтэй/ Male	Эмэгтэй/ Female	15-24	25-34	35-44	45-54	55-64	65+		Хараа/ Vision	Хөдөлгөөн/ Physical	Сонсогч/ Hearing	Яриа/ Speaking	Эрхтэн, систем/ Organs, system	Бусад/ Other			
13	З.Мамиян	ХВ 3-367	90182988	✓				✓				ТТХХК						5	✓	[Signature]	
14	У.Сарант	ХБ 5-237	99298098	✓						✓		ОЗБ						7	✓	[Signature]	
15	Э.Бамсүрэн	4Г Хув А 7-137	95680709	✓					✓			ХХК						4	✓	Ролсон	
16	Ц.Шинэбаяр	ХТ-682А	99152854	✓				✓				Струж ХХК						5	✓	Шинэбаяр	
17	З.Сэлбүүсүрэн	ХБ-10-300	80258535	✓						✓								4	✓	[Signature]	
18	Г.Баасанжид	ХБ-224	88644648	✓						✓		ТТХХК						5	✓	[Signature]	
19	С.Зундуйдорж	ХБ-3-219	91190028	✓					✓			ХХК						3	✓	[Signature]	
20	Д. Тугуй	ХБ-423	91912546									ХХК						4	✓	[Signature]	
21	Б.Майраг	ХТ 6-105	98062112									ТТХХК						4	✓	[Signature]	
22																					

Улаанбаатар хотын хүнсний хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл
Жижиг түвшинд айл өрхүүдэд компост хийх талаар сургалт (Үйл ажиллагаа 2.7)

ЧД-ийн сургалтад хамрагдсан бусад оролцогчид

№	Нэр	Албан тушаал	Байгууллага	И-мэйл хаяг	Утас
1	Б.Ерөө	7-р хорооны Засаг дарга	Чингэлтэй дүүрэг	eroo_0828@yahoo.com	
2	Б.Нямжаргал	7-р хорооны Зохион байгуулагч	Чингэлтэй дүүрэг		976-89003010
3	П.Нарангэрэл	7-р хорооны хэсгийн ахлагч	Чингэлтэй дүүрэг		
4	Р.Сарнай	7-р хорооны хэсгийн ахлагч	Чингэлтэй дүүрэг		
5	Ч.Лхагвадулам	Төслийн зохицуулагч	Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж	coordinator@ubfoodwaste.mn	976-99676648
6	Б.Дэлгэрмаа	M&E мэргэжилтэн	Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж	monitoring@ubfoodwaste.mn	976-99287315
7	Ч.Эрдэнэочир	Мэргэжилтэн	Төсөл хэрэгжүүлэх нэгж		
8	Жэйн Гилберт	Багийн ахлагч, мэргэжилтэн	ЗҮ1 зөвлөх баг	jane@carbon-clarity.com	+44 7974 948966
9	Б.Дэлгэрбаяр	Төслийн багийн дэд ахлагч	ЗҮ1 зөвлөх баг	Eco_ub@yahoo.com	976-88093138
10	Ч.Сансар,	Олон нийтийн оролцооны зохицуулагч	ЗҮ1 зөвлөх баг	chsansar@gmail.com	976-99058259
11	А.Жавхлантуяа	Компостын үндэсний мэргэжилтэн	ЗҮ1 зөвлөх баг	javkhlantuya_nart@mul.s.edu.mn	976-88122127
12	С.Мэндбаяр	Компостын туслах мэргэжилтэн	ЗҮ1 зөвлөх баг	mendbayar.mgs@gmail.com	976-99188527

Хавсралт 3. Сургалтын хөтөлбөр

9202 МОН: УЛААНБААТАР ХОТЫН ХҮНСНИЙ ХОГ ХАЯГДЛЫГ ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ ТӨСӨЛ

**ӨРХӨӨС ГАРЧ БУЙ ХҮНСНИЙ ХАЯГДЛААР
 ГЭРИЙН НӨХЦӨЛД БОРДОО ХИЙХ
 АРГАЗҮЙН СУРГАЛТ**

Сонгинохайрхан дүүргийн 3-р хороо
 2022 оны 4-р сарын 29-ны өдөр

ХӨТӨЛБӨР

ЦАГ	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
14:40 - 15:00	Бүртгэл, сургалтын өмнөх үнэлгээ
15:00 - 15:20	НЭЭЛТ - Б.Соёл-Эрдэнэ , Сонгинохайрхан дүүргийн 3-р хорооны Засаг дарга; - М.Чинсанаа , УБЗАА-ны Орчны бохирдол, хог хаягдлын удирдлагын хэлтсийн дарга; - Р.Ганбаяр , Сонгинохайрхан дүүргийн Агаарын бохирдолтой тэмцэх хэлтсийн Орчны бохирдол хариуцсан мэргэжилтэн; - Ч.Лхагвадулам , Төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн зохицуулагч
15:20 - 15:50	Үндсэн ойлголт, мэдээлэл өгөх сургалт • Хүнсний хаягдлын тухай ойлголт; • Хүнсний хаягдалтай холбоотой асуудлууд; • Компост бордооны тухай ойлголт; - Др Жэйн Гилберт, Олон улсын зөвлөх
15:50 - 16:10	ЦАЙНЫ ЗАВСАРЛАГА /Фото зураг авахуулах /
16:10 - 16:40	Бордоо хийх практик сургалт • Хайрцаг ашиглан хүнсний хаягдлаар номпост бордоо хийх заавар; • Компост бордоог хэрэглэх/ашиглах заавар; Др Жэйн Гилберт, Олон улсын зөвлөх
16:40 - 17:00	Асуулт, хариулт
17:00 - 17:30	ХААЛТ, сургалтын дараах үнэлгээ

9202 МОН: УЛААНБААТАР ХОТЫН ХҮНСНИЙ ХОГ ХАЯГДЛЫГ ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ ТӨСӨЛ

**ӨРХӨӨС ГАРЧ БУЙ ХҮНСНИЙ ХАЯГДЛААР
 ГЭРИЙН НӨХЦӨЛД БОРДОО ХИЙХ
 АРГАЗҮЙН СУРГАЛТ**

Чингэлтэй дүүргийн 7-р хороо
 2022 оны 5-р сарын 9-ны өдөр

ХӨТӨЛБӨР

ЦАГ	ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА
14:50 - 15:00	Бүртгэл, сургалтын өмнөх үнэлгээ
15:00 - 15:20	НЭЭЛТ - Б.Ерөө , Чингэлтэй дүүргийн 7-р хорооны Засаг дарга - М.Чинсанаа , УБЗАА-ны Орчны бохирдол, хог хаягдлын удирдлагын хэлтсийн дарга - Б.Эрдэнэбаяр , Чингэлтэй дүүргийн <i>Төхжилт, Нийтийн аж ахуйн хэлтсийн хэлтсийн</i> Орчны бохирдол хариуцсан мэргэжилтэн - Ч.Лхагвадулам , Төсөл хэрэгжүүлэх нэгжийн зохицуулагч
15:20 - 15:50	Үндсэн ойлголт, мэдээлэл өгөх сургалт • Хүнсний хаягдлын тухай ойлголт; • Хүнсний хаягдалтай холбоотой асуудлууд; • Компост бордооны тухай ойлголт; - Др Жэйн Гилберт, Олон улсын зөвлөх
15:50 - 16:10	ЦАЙНЫ ЗАВСАРЛАГА /Фото зураг авахуулах /
16:10 - 16:40	Бордоо хийх практик сургалт • Хайрцаг ашиглан хүнсний хаягдлаар номпост бордоо хийх заавар; • Компост бордоог хэрэглэх/ашиглах заавар; Др Жэйн Гилберт, Олон улсын зөвлөх
16:40 - 17:00	Асуулт, хариулт
17:00 - 17:30	ХААЛТ, сургалтын дараах үнэлгээ

Хавсралт 4. Сургалтын материал

MS PowerPoint танилцуулга

54 слайд бүхий PPT танилцуулгын файлыг монгол болон англи хэлээр тусад нь хавсаргав.

МОН 9202 Улаанбаатар хотын хүнсний хог хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл:
Багц CS 1 - Зөвлөх Үйлчилгээ

Жижиг түвшний төслийн хүрээнд айл өрхүүдийн сургалт
Хүнсний хаягдлаар гэрийн нөхцөлд компост хийх аргагүй

2022 оны 4-р сарын 29. Сонгинохайрхан дүүргийн 3-р хороо
2022 оны 5-р сарын 09. Чингэлтэй дүүргийн 7-р хороо
Улаанбаатар хот

Copyright © 2021 BSI. All rights reserved.

bsi. **CENTRAL ASIAN SOIL SCIENCE SOCIETY**

МОН 9202 Ulaanbaatar Community Food Waste Recycling: Package CS1 – Consultancy Services

Small-scale pilot project training
Training to the households on box composting method

29 April 2022. 3rd khoroo, Chingeltei district
09 May 2022. 7th khoroo, Songinokhaikhan district
Ulaanbaatar

Copyright © 2021 BSI. All rights reserved.

bsi. **CENTRAL ASIAN SOIL SCIENCE SOCIETY**

Зөвлөхийн бэлтгэсэн А4 хэмжээт гурван нугалбарт танилцуулга

Доорхи А4 хэмжээт гурван нугалбарт танилцуулгыг бэлтгэн 50 хувь хэвлүүлж сургалтад хамрагдсан айлуудад өгсөн болно.

КОМПОСТЫН ХАЙРЦГИЙГ ХЭРХЭН АШИГЛАХ ВЭ?

Хайрцганд компост бордоо боловсруулахад хүнсний хаягдлыг өдөр бүр бага хэмжээгээр (1.5 кг-аас ихгүй) нэмэх нь илүү үр дүнтэй байдаг.

Үйл ажиллагааны дараалал:

- ✓ Хүнсний хаягдлыг жижиглэх
- ✓ Илүүдэл шингэнийг шүүх
- ✓ Хүнсний хаягдлыг өдөрт нэг удаа нэмэх
- ✓ Шавьж хорхой цугларахаас сэргийлж таглах
- ✓ Өдөр бүр хутгах
- ⚠ Зөвхөн болсон махны үлдэгдэл хийж болно.

Компостын хайрцаг дүүрмэгц бордооны материалын хагасыг авч, цаасан хайрцагт хадгалах ба 3 хоног тутам хутгах хэрэгтэй.

Харин компостын хайрцганд үлдсэн материал дээр хүнсний хаягдлыг нэмж, үйл ажиллагааг цааш үргэлжлүүлнэ.

КОМПОСТ БОРДООГ ХЭРХЭН АШИГЛАХ ВЭ?

Компостын хайрцагнаас гаргаж авсан бордоог тусад нь хэдэн долоо хоног байлгасны дараа бүрэн боловсорч хэрэглэхэд бэлэн болох юм.

Хэрэглэхэд бэлэн болсон компост бордоог дараах аргаар мэдэж болно. Үүнд:

- ✓ Ойн хөрсний үнэр үнэртэнэ.
- ✓ Хар хүрэн эсвэл хүрэн өнгөтэй байна.
- ✓ Хүнсний хаягдал бүрэн задарч харагдахгүй болсон байна.
- ✓ Хуурай, ширхэглэг бүтэцтэй ба бутрамтгай шинж чанартай болсон байна.

Хүнсний хаягдлаар хийсэн компост бордоог хөрс сайжруулах зорилгоор 1:1 харьцаагаар хөрстэй хольж, дараах байдлаар ашиглаж болно. Үүнд:

- ✓ Мод, бут сөөгний ероолд хийх
- ✓ Хүнсний ногооны тариалалтад хөрстэй хольж хэрэглэх
- ✓ Цэцэгт ургамлын хөрсөнд хэрэглэх

⚠ Харин үрсэлгээний үед хэрэглэж болохгүй.

9202-МОН: УЛААНБААТАР ХОТЫН ХҮНСНИЙ ХОГ ХАЯГДЛЫГ ДАХИН БОЛОВСРУУЛАХ ТӨСӨЛ

ГЭРИЙН НӨХЦӨЛД ХҮНСНИЙ ХАЯГДЛААР КОМПОСТ БОРДОО ХИЙХ

Төслийн зөвлөх баг: **bsi.**

Та төслийн талаар дэлгэрэнгүй мэдээлэл авахыг хүсвэл бидэнтэй холбогдоорой.

Улаанбаатар хотын хүнсний хог хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл

ТӨСӨЛ ХЭРЭГЖҮҮЛЭХ НЭГЖ:

- ☎ + (976) 75052223
- ✉ office@ubfoodwaste.mn
- 🌐 www.ubfoodwaste.mn
- 📧 ХАЙРЛА @Khairlabubfoodwaste

ДЭЛХИЙГЭЭ

 ХАЙРЛА

КОМПОСТ БОРДОО ГЭЖ ЮУ ВЭ?

Ургамал, амьтны үлдэгдэл байгалийн жамаар задарч, хөрс болон хүрээлэн буй орчныг тэтгэгч органик бодис болон хувирах үйл явцыг ялзмаг буюу компост бордоо болох явц гэдэг.

Энэ бол байгалийн өөрийгөө дахин боловсруулах арга юм. Бид бүгдийн өдөр тутам гаргадаг хоол, хүнсний хаягдлыг ч мөн байгалийн аргаар дахин боловсруулж, хөрс, байгаль орчинд ээлтэй бордоо болгох боломжтой.

КОМПОСТ ЯАГААД ЧУХАЛ ВЭ?

Хүнсний хаягдлыг дахин боловсруулж, компост бордоо хийснээр хог хаягдлыг төвлөрсөн цэгт тээвэрлэж, дарж булшлах шаардлагагүй болно.

Хүнсний хаягдлыг хогийн цэгт булахад ялзрал явагдаж, үүний улмаас хүлэмжийн хий, метан ихээр ялгарч, цаг уурын өөрчлөлт, дэлхийн дулааралд нөлөөлж байдаг. Тэгээд ч хөрсөнд чухал шим тэжээл болдог компост бордооны түүхий эдийг төвлөрсөн цэгт булшила гэдэг тун ч хайран.

ХҮНСНИЙ ХАЯГДАЛ

Улаанбаатар хотын нэг иргэн жилд дунджаар 50 кг хүнсний хаягдал гаргадаг.

Хүнсний хаягдал дараах үндсэн төрлөөс бүрдэж байна. Үүнд:

- ХҮНСНИЙ НОГООНЫ ХАЛЬС
- ЖИМСНИЙ ХАЛЬС
- ЦАЙ, КОФЕНЫ ШААР
- ХООЛНЫ ҮЛДЭГДЭЛ
- ТАЛХ, НАРИЙН БООВ
- МАХ
- МУУДСАН НОГОО, ЖИМС

КОМПОСТ БОРДООНЫ АШИГ ТУС

- ✓ Уур амьсгалын өөрчлөлтөд эерэг нөлөөтэй.
- ✓ Хүнсний хаягдлыг дахин ашиглана.
- ✓ Хөрсний шим тэжээлт бодисоор тэтгэнэ.

ГЭРИЙН НӨХЦӨЛД КОМПОСТ БОРДОО ХИЙХ АРГА

Айл өрхүүд гэрийн нөхцөлд энгийн хайрцаг ашиглан хүнсний хаягдлыг дахин боловсруулах аргыг тусгайлан боловсруулсан байдаг.

Үүний давуу тал нь:

- ✓ Дотор орчинд хийх боломжтой
- ✓ Хийх арга нь маш хялбар
- ✓ Компост бордоог хөрс сайжруулахад ашиглах боломжтой

Хайрцгийг модоор хийвэл тохиромжтой ба давуун доторлогоо, бүтээлэгтэй байна. Саванд урьдчилан бэлдсэн суурь хөрс (гашилсан сүү, тараг, модны үртэс, хатсан навч, сүрэл, исгэгч, жимс, ногооны хальс гэх мэтийг хольсон) хийж, дээр нь хүнсний хаягдыг нэмэхэд бэлэн болгоно.

Улаанбаатар хотын хүнсний хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл
Жижиг түвшинд айл өрхүүдэд компост хийх талаар сургалт (Үйл ажиллагаа 2.7)

Зөвлөхийн бэлтгэсэн А3 хэмжээт постер танилцуулга

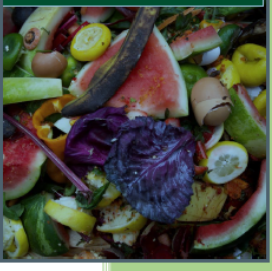

Доорхи А3 хэмжээт постерийг хүнсний хаягдал болон хүнсний хаягдлыг ашиглан компост хийх талаар ойлголт, мэдлэг өгөх зорилгоор зөвлөх баг бэлтгэн мөн 70 хувь хэвлүүлж сургалтын үеэр ашиглалаа.

ТХН-ийн бэлтгэн хэвлүүлсэн төслийн талаар брошур танилцуулга

Зөвхөн энэ сургалт биш, мөн төсөл хэрэгжих хугацаанд хэрэглэх брошур 1,000 хувь хэвлэн ашиглах хүсэлт гаргасан боловч ТХН-д А4 хэмжээт бэлэн ийм брошур бэлтгэсэн байснаас сургалтын үеэр ашигласан болно.

Хавсралт 5. Сургалтын дэлгэрэнгүй тайлан болон ТХН-ийн нэгтгэсэн тайлан

ЗҮ1 зөвлөх баг дээрх хоёр дүүрэгт хэрэгжүүлсэн сургалтын дэлгэрэнгүй тайланг тус бүрд нь бэлтгэн 5-р сарын 30-нд хүргүүлсэн бөгөөд ТХН-ийн саналыг тусган 6-р сарын 12-нд дахин хүргүүлсэн болно. Эдгээр тайланг ТХН нэгтгэн өөрийн форматаар эцэслэн боловсруулсныг тусад нь хавсаргав.

 <h1 style="text-align: right;">2022</h1> <h2 style="text-align: center; background-color: green; color: white;">СУРГАЛТЫН ТАЙЛАН</h2> <p style="text-align: center;">Улаанбаатар хотын хүнсний хог хаягдлыг дахин боловсруулах төсөл</p> <p style="text-align: center;">4/29/2022</p>	<p style="text-align: center;">MON 5002. Улаанбаатар хотын олон нийтийн оролцотой хүнсний хог хаягдлыг дахин боловсруулалт төсөл, Багц CS-1 зөвлөх үйлчилгээ: Сургалтын тайлан</p> <h3 style="text-align: center;">АГУУЛГА</h3> <table border="0"> <tr><td>Үндэслэл.....</td><td>2</td></tr> <tr><td>Айл өрхийг сонгох шалгуур.....</td><td>2</td></tr> <tr><td>СОНГОГДСОН ХОРООДЫН ЖАГСААЛТ.....</td><td>3</td></tr> <tr><td>СУРГАЛТЫН ЗОРИЛГО.....</td><td>4</td></tr> <tr><td>ОРОЛЦОГЧДЫН ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ.....</td><td>5</td></tr> <tr><td>СУРГАЛТЫН БАЙШИЛ БОЛОН ОГНОО.....</td><td>7</td></tr> <tr><td>СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР.....</td><td>7</td></tr> <tr><td>СУРГАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА.....</td><td>8</td></tr> <tr><td>СУРГАЛТЫН ҮНЭЛГЭЭ.....</td><td>11</td></tr> <tr><td>ОРОЛЦОГЧДЫН СУДАЛГААНЫ ДҮН.....</td><td>13</td></tr> <tr><td>ДҮГНЭЛТ.....</td><td>24</td></tr> <tr><td>ЗӨВЛӨМЖ.....</td><td>25</td></tr> <tr><td>ЦААШДЫН АВАХ АРГА ХЭМЖЭЭ.....</td><td>26</td></tr> <tr><td>ОРОЛЦОГЧДЫН СЭТГЭГДЭЛ.....</td><td>26</td></tr> <tr><td>ХАВСРАЛТУУД.....</td><td>30</td></tr> </table> <p style="text-align: center;">1</p>	Үндэслэл.....	2	Айл өрхийг сонгох шалгуур.....	2	СОНГОГДСОН ХОРООДЫН ЖАГСААЛТ.....	3	СУРГАЛТЫН ЗОРИЛГО.....	4	ОРОЛЦОГЧДЫН ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ.....	5	СУРГАЛТЫН БАЙШИЛ БОЛОН ОГНОО.....	7	СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР.....	7	СУРГАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА.....	8	СУРГАЛТЫН ҮНЭЛГЭЭ.....	11	ОРОЛЦОГЧДЫН СУДАЛГААНЫ ДҮН.....	13	ДҮГНЭЛТ.....	24	ЗӨВЛӨМЖ.....	25	ЦААШДЫН АВАХ АРГА ХЭМЖЭЭ.....	26	ОРОЛЦОГЧДЫН СЭТГЭГДЭЛ.....	26	ХАВСРАЛТУУД.....	30
Үндэслэл.....	2																														
Айл өрхийг сонгох шалгуур.....	2																														
СОНГОГДСОН ХОРООДЫН ЖАГСААЛТ.....	3																														
СУРГАЛТЫН ЗОРИЛГО.....	4																														
ОРОЛЦОГЧДЫН ТОВЧ МЭДЭЭЛЭЛ.....	5																														
СУРГАЛТЫН БАЙШИЛ БОЛОН ОГНОО.....	7																														
СУРГАЛТЫН ХӨТӨЛБӨР.....	7																														
СУРГАЛТЫН ҮЙЛ АЖИЛЛАГАА.....	8																														
СУРГАЛТЫН ҮНЭЛГЭЭ.....	11																														
ОРОЛЦОГЧДЫН СУДАЛГААНЫ ДҮН.....	13																														
ДҮГНЭЛТ.....	24																														
ЗӨВЛӨМЖ.....	25																														
ЦААШДЫН АВАХ АРГА ХЭМЖЭЭ.....	26																														
ОРОЛЦОГЧДЫН СЭТГЭГДЭЛ.....	26																														
ХАВСРАЛТУУД.....	30																														

 <h1 style="text-align: right;">2022</h1> <h2 style="text-align: center; background-color: green; color: white;">TRAINING REPORT</h2> <p style="text-align: center;">Ulaanbaatar community food waste recycling project</p> <p style="text-align: center;">4/29/2022</p>	<p style="text-align: center;">ULAANBAATAR FOOD WASTE COMMUNITY RECYCLING PROJECT PACKAGE CS1 – CONSULTANCY SERVICES: TRAINING REPORT</p> <h3 style="text-align: center;">CONTENTS</h3> <table border="0"> <tr><td>BACKGROUND.....</td><td>2</td></tr> <tr><td>HOUSEHOLDER SELECTION CRITERIA.....</td><td>2</td></tr> <tr><td>LIST OF SELECTED KHOROOS.....</td><td>3</td></tr> <tr><td>TRAINING OBJECTIVES.....</td><td>4</td></tr> <tr><td>PARTICIPANTS' PROFILES.....</td><td>5</td></tr> <tr><td>VENUE AND DATE.....</td><td>7</td></tr> <tr><td>TRAINING AGENDA.....</td><td>7</td></tr> <tr><td>TRAINING ACTIVITIES.....</td><td>8</td></tr> <tr><td>TRAINING EVALUATION.....</td><td>11</td></tr> <tr><td>TRAINING SURVEY RESULT.....</td><td>12</td></tr> <tr><td>CONCLUSIONS.....</td><td>24</td></tr> <tr><td>RECOMMENDATIONS.....</td><td>25</td></tr> <tr><td>FURTHER ACTIONS.....</td><td>26</td></tr> <tr><td>REVIEWS OF PARTICIPANT'S.....</td><td>26</td></tr> <tr><td>ANNEXES.....</td><td>30</td></tr> </table> <p style="text-align: center;">1</p>	BACKGROUND.....	2	HOUSEHOLDER SELECTION CRITERIA.....	2	LIST OF SELECTED KHOROOS.....	3	TRAINING OBJECTIVES.....	4	PARTICIPANTS' PROFILES.....	5	VENUE AND DATE.....	7	TRAINING AGENDA.....	7	TRAINING ACTIVITIES.....	8	TRAINING EVALUATION.....	11	TRAINING SURVEY RESULT.....	12	CONCLUSIONS.....	24	RECOMMENDATIONS.....	25	FURTHER ACTIONS.....	26	REVIEWS OF PARTICIPANT'S.....	26	ANNEXES.....	30
BACKGROUND.....	2																														
HOUSEHOLDER SELECTION CRITERIA.....	2																														
LIST OF SELECTED KHOROOS.....	3																														
TRAINING OBJECTIVES.....	4																														
PARTICIPANTS' PROFILES.....	5																														
VENUE AND DATE.....	7																														
TRAINING AGENDA.....	7																														
TRAINING ACTIVITIES.....	8																														
TRAINING EVALUATION.....	11																														
TRAINING SURVEY RESULT.....	12																														
CONCLUSIONS.....	24																														
RECOMMENDATIONS.....	25																														
FURTHER ACTIONS.....	26																														
REVIEWS OF PARTICIPANT'S.....	26																														
ANNEXES.....	30																														